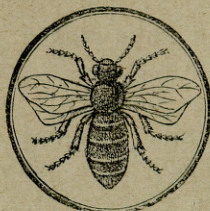

У Ср. Карловцима, 1. новембра године 1911.

СРПСКИ ПЧЕЛАР

ИЛУСТРОВАН ОРГАН „СРПСКЕ ПЧЕЛАРСКЕ ЗАДРУГЕ“

Издаје месечно једанпут.

УРЕДНИК

Јован Живановић

Бр. 12.

Чланови оснивачи „Српске пчеларске задруге у Руми“ плаћају једанпут за увек 50 круна, а редовни чланови I. реда 6 круна годишње; добивају једни и други лист бесплатно, а чланарину не на шаљу: „Управи српске пчеларске задруге у Руми“. Који нису чланови задруге а желе имати лист плаћају 6 Круна претплате.

Година
XV.

† МИС ИРБИ,

племенита Енглескиња преминула је 2. (15.) септ. 1911. у Сарајеву поклонивши милијон круна Српском народу.

Вјечна памет и слава великој добротворци
Српскога народа!

Може ли се увек, када се нађе у кошници мртво друштво, а још доста меда, рећи: „умрле су пчеле на меду“?

Овде у мојем селу су пчеле изашле из зиме здраве. Од срдобоље нема ни трага, мада целе зиме нису ни један згодан дан уграбиле, да излете и да се ишчисте. Само погдео који се пчелар тужи да му је покоја кошница умрла, мада је имала још доста, доброга, неуше-

ћереног меда. Када у кошници има још задоста меда а друштво умре, наши пчелари кажу: „умрле пчеле на меду“.

По мојем мишљењу, ове речи не могу важити за сваки случај, када се нађе мртво друштво у кошници, која има још довољно меда.

Осим од разних болести, пчеле могу поумирати мада имају у кошници задоста меда, са два узрока. Прво, ако се мед преко зиме јако ушећери или ако се поквари; и друго, ако у оном саћу, на којем су се пчеле узимиле, нестане меда, а зима јака стегне, па не допусти пчелама, да пређу на пуно саће. У том случају пчеле поумиру од глади, ма било напред или натраг у кошници, не знам колико меда.

Када друштво умре зато, што се је мед јако ушећерио или покварио, тада ћемо наћи мртво друштво на саћу пуном меда. За тај случај вреде речи: „умрле су пчеле на меду“. Но када је мед у кошници сасвим добар и не ушећерен, али ако у оном саћу, на којем су се пчеле узимиле, нема ни капи меда, мада даље у кошници и има меда, у том случају држим да не би било добро рећи: „умрле су пчеле на меду,“ него би се пре могло казати: умрле су пчеле крај меда или поред меда, јер те пчеле нису умрле зато, што мед није ваљао, него су поумирале зато, што им је меда нестало, умрле су даклем од глади.

Ове године биће таквих случајева више зато, што је љута зима стегла у фебруару, даклем у време, када су пчеле већ потрошиле мед из саћа, на којем су се узимиле, и када су хтеле прећи на пуно саће, али нису мogle од љуте зиме.

Запитаће можда когод: па зашто само погдекоје друштво потроши мед и умре, а друга друштва остану здрава и жива, мада је и њима зима као и онима што су помрла? То се догађа зато, што се гдекоје друштво узими на саћу, у којем је мало меда. Познато је пчеларима, да се пчеле узиме на леглу, јер морају да га чувају од зиме. Која кошница има пред зиму још јако раширено легло, које заузима већи део сата, разуме се да у том саћу не може бити онолико меда, колико у оном, у којем легла нема. Јасно је даклем, да томе

друштву не може ни трајати мед као ономе, које пред зиму има врло мало легла или можда нимало.

Када се у половини зиме нађе који топал дан, те пчеле уграбе прилику, да пређу са онога саћа, на којем су се узимиле и из којег су можда мед потрошиле, на пуно саће, тада им не ће ништа шкодити, ако су се узимиле и на саћу са много легла а мало меда. Али, ако на измаку зиме, када су пчеле већ потрошиле мед, на којем су се узимиле, стегне јака цича, као што смо ове године имали у фебруару 20 C° испод чуле, тада се редовно нађе на пчелињаку по које мртво друштво, мада напред или натраг у кошници има још доста, доброга, неушећереног меда. Зато су за пчеле рђаве оне зиме, које не уједу зубима него шину репом. Да пчелар буде што сигурнији, да така зима не ошине и њега и његове пчеле, нека оставља својим пчелама саће, које је пуно или у којем има барем $\frac{3}{4}$ меда. У којем је саћу тек до половине или мање меда, на томе ће саћу ако се на њему пчеле случајно узиме, сигурно помрети од глади, када зима пред пролеће притисне, као што је случај био ове године.

Догађа се, да се половина друштва узими на пуном саћу, а половина на саћу са мало меда. Стегне ли јака зима пред пролеће, овај део друштва што је на пуном саћу, остаће жив; а онај део, што се је узимио на саћу са мало меда, умреће. Зато после таких зима, као што је ова била, нађе се више пута у пролеће, једна половина друштва у животу, а друга половина мртва.

Када дакле пчелар нађе мртво друштво на саћу, које је пуно меда, али се је тај мед ушећерио или покварио, тада се може рећи, да су му „умрле пчеле на меду“, али када нађе друштво на саћу, у којем нема ни капи меда, мада даље у кошници има још доста доброга меда, тада би више одговарало истини, када би се казало: *умрле су пчеле крај меда или поред меда*. У ствари су те пчеле умрле од глади, као и оне које нису могле да мед употребе.

Ако се не нађе у целој кошници ништа меда, а друштво је мртво, тада се каже: *помрле су пчеле од глади*.

Ђ. Коларовић.

Две три о спекулативном прихрањивању.

Спекулативним прихрањивањем иде се на то, да се матица на боље лежење надражи. Ако хоћемо н. пр. да подигнемо друштва на снагу, да би неку нашу испрети могла, мора се спекулативно прихрањивати и то почети три четир недеље пре него што удари бујна паша, јер главно је, да у друштвима буде што више пчела, које на пашу излећу. Али није само то главно да буде што више пчела, које на пашу излећу, него је главно и то, да буде у друштву једном тако стање, да се проређени редови брзо попуне т. ј. да буде готових заменика оним пчелама, које на паши пропадају, јер на бујној паши радилице гину. Ако смо дакле једно друштво спекулативно прихрањивали три четири недеље пре бујне паше, онда ће сваки појмити, да ће, кад паша наступи, бити у друштву младих пчела, које ће тек кроз неколико дана излетати на пашу.*)

Ако хоћемо н. пр. да нам друштва уђу у зиму са младим пчелама опет постижемо то спекулативним прихрањивањем. А кад паша попусти или пресече опет ћемо спекулативно прихрањивати, да не би матица слабије легла, јер чим паша попусти или пресече и матица слабије леже. Матица се по паши управља или још боље рећи она мора по паши да се управља. Што је паша боља то пчеле боље хране матицу млечем а ово опет утиче на матичине јајњаке и јаја брже дозревају и матица тако рећи мора боље да леже. И обратно што је паша слабија то пчеле слабије хране матицу млечем то опет слабије утиче на матичине јајњаке, јаја спорије сазревају и матица слабије леже. Спекулативним прихрањивањем одржавамо равнотежу, одржавамо друштва у снази, у нормалном стању и таква друштва онда могу сваку пашу испрети као што треба. Само нормална — разуме се јака — друштва могу пашу испрети. Речју без спекулативног прихрањивања не може бити праве користи у пчеларењу. Овове за доказ довољно је навести само један пример. У једном крају има н. пр. само пролетње паше. У таком крају не вреди друкчије пчеларити него са американком, ако хоће да се дође до каквог добитка у меду. А да можемо имати добитка мора се у пролетњу пашу ући са јаким друштвима. У пролеће рано не могу се подићи друштва на снагу спекулативним прихрањивањем, јер сувише рано не сме се прихрањивати. А кад отопли онда и паша удари и друштва ће се на паши оснажити, али добитка не ће бити. Да би од ране пролетње паше имали

*) Примедба. — Још је боље прихрањивати две три недеље него што пренесемо кошнице на бољу пашу. У тим кошницама биће затвореног легла из којег ће почети одмах пчела излазити и за шест дана биће ћелице све празне и пчеле ће празне ћелице одмах медом напунити. За шест до дванаест дана излетаће на пашу ове младе пчеле са највећом журбом и попунице проређене редове радилица. Зато је добро при пренашању из кошница отворено легло повадати, а на његово место ставити оквире са затвореним леглом.

користи морају се јака друштва узимати и то таква друштва, која смо у августу спекулативно прихрањивали и тим смо подigli младу генерацију пчела, које дочекају март и април чиле и здраве. Дакле спекулативно прихрањивање јесте темељ свега пчеларења. Без њега не може бити праве користи. При спекулативном прихрањивању треба пазити на ово:

1.) Пре него што почнемо спекулативно прихрањивати треба прегледати друштва да ли имају матицу и какву. Само друштва са добром матицом вреди прихрањивати.

2.) Прихрањивати треба само јака друштва, јер за слабице спекулативно прихрањивање не вреди. У јесен треба слабице спојити и онда их прихрањивати. У пролеће вештачким ројењем добићемо опет сталан број кошница.

3.) Мед којим прихрањујемо мора бити добар. Испочетка се даје само мед а доцније се мед разблажи водом. Од прилике узме се $\frac{2}{3}$ меда и $\frac{1}{3}$ воде. Ово је нарочито нужно, ако је време кишовито и ветровито, да пчеле не могу излетати, а и боље је да не излећу, јер по рђавом времену силно гину.

4.) Прихрањује се у плитким судићима од доле испод оквира. Што је судић плићи а шири тим боље, јер тада више пчела силазе на мед, а тим настаје живљи рад у кошници, што на матицу добро утиче, а осим тога развија се топлота у кошници, што је особито добро у пролеће и јесен, кад су ноћи хладне.

5.) Прихрањује се у вече кад престане лет, а ујутру пре него што почне лет поваде се судићи напоље из кошнице, да се не би изазвале туђице. За време прихрањивања стесни лета на свима кошницама.

6.) Прихрањује се испочетка сваки дан са 2 до 3 кашике меда а пети шести дан даје се 4 до 5 кашика. Тако треба чинити кроз 14 дана н. пр. у августу, а иначе према прилици.

7.) У пролеће не треба пре половине априла почети прихрањивати. Будући да у то време у нашим крајевима већ удари паша, то дакако не треба прихрањивати осим у случају рђава времена, кад пчеле не могу излетати. У јесен пак треба почети прихрањивати у другој половини августа и до септембра тај посао свршити. Јесење прихрањивање јесте најглавније за пчелара. Према томе месец август с правом се може назвати најглавнији месец у пчеларењу. У добрим приликама пчеле саберу и себи и пчелару меда, а помоћу пчеларевом оснаже се и друштва и уђу јака у зиму са много младих пчела. Јака друштва са младим пчелама, са довољно меда и са младом добром матицом презимиће добро и из зиме ће таква друштва јака изићи у пролетњу пашу и ову исцрпети. Да би дакле имали сигуран темељ за успех у идућој години треба у августу у другој половини спекулативно прихрањивати. Пчеле, које се излегу у јулију, те многе на пашу од белог босиљка пронагну, многе се истроше и тако многе до зиме и преко зиме помру. Пчеле, које

се излегу концем септембра, те често не добију прилике да се ишчисте, јер може рано да удари рђаво време и срдобоља је неизбежна. Међутим пчеле, којих се заматак води од друге половине августа, најбоље су младе пчеле, које ће чиле и здраве ући у зиму а чиле и здраве дочекати март и април па и мај. Дакле август месец јесте оно време кад је најзгодније прихрањивати и с правом тај месец може се назвати најглавнији месец у пчеларењу.

8.) Не мора се баш у плитким судићима прихрањивати него се може мед кроз лето штрцаљком уштрцати, а ових има врло zgodних за тај посао. Кад се мед уштрца кроз лето, онда се он распе по целом патосу кошнице и тада више пчела силази по мед, а тим настаје жиље рад у кошници, што на матицу добро утиче. Овај начин прихрањивања може се само у лето употребити у појединим размацима између једне и друге паше, или за рђава времена и кад паша попушта и пресече. У пролеће и јесен није овај начин сигуран, јер у пролеће и јесен хоће ноћи тако да захладе, да пчеле и не сиђу за мед и да га не покупе и онда је готова беда: туђице. Дакле употребимо овај начин само онда, кад смо сигурни, да тиме не ћемо изазвати зло. Кад се пчелама штрцаљком мед даје, онда смо много у добитку, јер пчелар не мора у вече подметати и ујутру водити судиће, него свакој кошници, коју хоће да прихрањује, уштрца кроз лето мед и ствар је готова. Не треба ни спомњати, да пре него што би почели овако прихрањивати, треба патос у кошници очистити.

9.) Приметили смо да овамошњи прости пчелари прихрањују у плитким тањирима и преко тањира метну тил. Тако исто раде и кад прихрањују из невоље, само тада узимају веће и дубље тањире. Пчеле дођу на мед и кроз рупице од тила по-сисају мед до каљице и ни једна се не удави, јер се тил спушта за медом до на дно тањира.

10.) Напослетку треба пазити да нам кошнице имају увек задоста меда. При истресању меда не истресај мед што кажу до последње капи, него имај на уму, да и пчеле треба да живе. После лепих дана и добре паше може да удари рђаво време и паша пресече. Друштва, која никад не трпе оскудицу у меду, нормално се развијају и таква друштва могу сваку пашу испрести. Ако удари рђаво време, да пчеле не могу да излећу, то је готово рећи једна играчка превући дрљачом преко пуног оквира и прихрањивање готово. Не заборави дакле да ти кошнице морају имати увек меда за сваки случај. Мед ствара мед рекао је славни Еренфелзо.

24./V. 1911.

Сима Жигић,
парох.

Мед као храна и лек.

Лист „L Apicultur“ донео је ове године врло интересантно предавање што га је држао Alin Caillas, који носи натпис „Неоцењива вредност у кани меда“. По немачким новинама доносимо из тога предавања онај део, који говори о саставним деловима меда из царства минерала.

„Мед има у себи 0.125 процената фосфорне киселине, а то је 125 милиграма на 100 грама, и то је у облику, који се може асимилирати са човечјим организмом, даклем који човечји организам може у себе примити. Фосфорна киселина је преко потребни део човјечјега костура и најплеменитијега органа мозга.

Сви хваљени фосфорни препарати са леним етикетама, помогли су само кесе апотекара, али никада којему болеснику, јер су исто тако помогли, као што би мелем од слачице помогао када би га прилепили на дрвену ногу. Јер фосфорна киселина даје се увек у таком облику, у каквом је ћелице нашега организма нигда не могу у себе примити, тако да је организам исту онаку из себе излучи, какву је и прими.

Напротив мед, зато што је биљнога порекла, има у себи фосфорне киселине у таком облику, који нам организам може да свари и у себе прими, Зато умни радници, они који су пренапрегнути и заморени и они који имају слабе живце, само ће медом поправити своје стање, и изгубљену равнотежу повратити.

У 100 грама меда има 224 милиграма креча, који је спојен са фосфор. киселином. Познато је, да је креч од велике вредности за кости наше, и да кости, у којима је мало креча, бивају рахитичне и слабе са сваки тежи рад.

Од три врсте минерала, што их у меду има, без сумње најкорисније је гвожђе. Биљке и животиње имају у својим ћелицама и гвожђа, које је за њихов живот исто тако нужно као и кисеоник. Без гвожђа је биљка жута а човек блед. За прве је лако, јер биљке имају снагу, да могу сварити стање и асимилирати камење; али за људе је нужна велика пажња, јер органи човечји су нежни и осетљиви, особито оних, који имају мало крви, па зато захтевају бирану храну. Наши стари пили су рђевиту воду т. ј. воду, у коју су метнули неколико

гвоздених ексера, да у њој рђају, да би својој крви додали гвожђа; а ми модерни људи лечимо се раствореним гвожђем, али на жалост улудо. Наше ћелице не ће да приме храну, која није по њихову укусу и која је за њих сувише жилава.

Па шта да се ради? Мора се тражити гвожђа у таком облику, да га наше тело прими и да га одмах не излуци. А тога нема у природи. Ви ћете погодити где? У меду! Мед је богат мајдан, где гвожђа има. Биљкама тако потребно гвожђе, долази кроз ћелице њихове у нектар, који пчеле претварају у мед.

Гвожђе се највише налази у биљкама спојено са фосфор. киселином, а то ће рећи у најизврснијем облику, који се даје сварити и асимилирати.

Мед је јело о којем сања наш организам, којему треба гвожђа, он је најбољи поправљач нашег душевно и физички замореног организма.

Мед који је благ и пријатног укуса има мало гвожђа, а који је мало опор има много више гвожђа. Таки је н. пр. мед од вреска.

М. Caillas каже, да је у француској најбољи мед из Tarn-а, јер има 0.166 процената гвожђа.

Прев. Ђ. Коларовић.

Нова теорија о лему (прополисе).

До сада се држало, да пчеле скупају лем у природи са пуцољака разних дрвета. Лем је нека смоласта материја и ту материју уносе пчеле у корпицама на стражњим ногама као и рђу у кошници, где је употребљавају за разне сврхе нарочито, да њоме излепе цукотине и саставке у кошници. Највише лема скупе пчеле у јесен, да лемом облепе сву кошницу изнутра, да преко зиме хладноћа не досађује пчелама. И према томе лем би био природан производ. Сад има нова теорија о лему по којој је лем не природан него органски производ. Др. М. Кистенмахер написао је делце*) о лему, којег садржину у неколико речи наводим и из тих речи моћи ће сваки сазнати у чему се та нова теорија о лему састоји. Лем је балзам,

*) Propolis. Monographie von Dr. M. Küstenmacher. Steglitz — Berlin Separatabdruck der Berichte der Deutschen Pharm. Ges. Jahrg. XXI.

koji potiče od cvetnog praska. Pčele skupljaju cvetni prашак, siћušna zrnца prevučena balsamom, koji nije niшта drugo nego eterски zeјtin i smola. Kad pčele skupljaju cvetni prашак помешају га са својом пљувачком и праве мале куглице, које у корпицама на стражњим ногама носе у кошници и остављају у ћелице. То је сад рђа. Младе пчеле, које хране легло, справљају за легло храну од меда, рђе и воде, која се зове млеч, и за то се тај желудац зове желудац за млеч. Када она сићušна зрнаца cvetnog прашка т. ј. рђе дођу у желудац за млеч, то због воде набубре и распуку се, и онај балзам, који се на површини сићушних зрнаца налазио, будући је од млеча лакши, не измеша се са млечем, него плива по њему и кад пчела поврати млеч, онда поврати и онај балзам као споредан производ, кога пчеле skupljaju и за даљу употребу приређују, јер га измешају још с које чиме н. пр. с воском, и као мале куглице остављају на згодна места у кошници. Ето то би био по др. Кистенмахеру лем (прополис), то је нова теорија, јер се разликује од старе у томе, што лем не skupljaju пчеле у природи, него постаје кад пчеле стварају млеч и кога као споредан производ са млечем поврате. У кратко: лем није природан него органски производ.

Ова нова теорија изгледа да је добра, али на први поглед са праксом не стоји у складу у толико, што би по новој теорији морало бити највише лема у кошници онда, кад у кошници има највише легла, а то је април и мај месец. Међутим искуство говори, да пчеле највише лема скупе т. ј. продукују у јесен пред зиму, кад је лем најистребнији а кад је круг легла мали и све мани бива.

Кад смо већ код лема, рећи ћемо о њему још коју. Пчеле употребљавају лем за разне сврхе. Тако лемом излепе све цукотине, рупе и саставке у кошници. Кад граде саће започну прво лемом, да би се саће боље за кошницу ухватило и чвршће стајало. Ако у кошницу уђе лештир курјак, жаба и миш то пчеле наравски прво жаокама убију те животиње и пошто их не могу да извуку напоље из кошнице, облепе их лемом и тако спрече да се смрад не шири по кошници. Има примера да су пчеле и змију лемом облепиле. Осим још других употреба лемом пчеле каткад сузе сувише велико лето и кад пчелари тако што опазе, верују, да ће бити јаке зиме. Има раса пчела н. пр. кавкаска пчела, која у је-

сен облепи лето лемом тако, да остане само једна рушица, кроз коју се само једна пчела провући може, а и иначе кавкаска пчела не трпи велико лето.

Код старих Римљана беше лем у фармацији на великој цени. Био је скупљи од меда. И данас се лем употребљава као лек од ревматизма и жуљева. Лем има ароматични мирис и при употреби не сме се загревати, јер тиме губи лековитост. Ако се места, где осећамо ревматизам, обложе фластером од лема, то бола у брзо нестаје. Ако се на жуљ метне фластер од лема, бола брзо нестаје и жуља за неколико дана нестане. Ако на местима, где метнемо фластер, осетимо свраб, то не треба чешати, јер свраба брзо нестане.

Ми знамо да се лем јако стврдне и готово се овамени. Како ћемо од лема моћи начинити фластер, јер се не сме загревати? Ради се овако: при радњи око кошница ми ћемо лем са оквира, заклопца и других места стругати и скупљати. Кад скупимо од прилике једну шаку лема, ми ћемо онда лем у руци стискавати и гњечити докле год не одмекне и док се не скупи уједно и кад га скупимо уједно, ми ћемо га рољати на столу да добије облик отприлике једне порторико цигаре. Тако спремљеног оставићемо лем да се охлади и завићемо га у папир чист и на сигурно сухо место до употребе оставити. Пре употребе трљаћемо ону цигару од лема у рукама и кад одмекне одсећи ћемо ножем парче колико нам треба за фластер и прилепити га на жуљ и привезати ретким платном. Када са лемом радимо, наравно је да ћемо руке њиме обленити и најлакше ћемо их од лема очистити, ако руке намажемо зејтином и оперемо у врућој води.

15./X. 1911.

Сима Жигић,
парох.

Поговор.

Ова теорија о лему од Dr. Кистенмахера није теорија, него ипозеза. А ја бих рекао, да није ни ипозеза, јер нема ништа, шта би говорило за њу. Увијек се мислило, да пчеле сабирају лем (propolis) у природи, јер пчелари виде, да пчеле носе лем на стражњим ногама. То је познато сваком пчелару и јасно као сунце. Ово је прво, а друго је што је Шенфелдова теорија пала, гдје постаје млијеч? Шенфелдо је доказивао, да млијеч постаји у желуцу за сваривање и да га пчеле бљују кроз уста од желуца, када хране уљеве, матицу

и трутове. Данас је доказано да млијеч постаје у жлијездама у глави пчелиној и ја сам његде докаже за то изнио у „Српском Пчелару“. Не може пчела бљувати млијеч из желуца за сваривање, па онда не би могла нити може бљувати ни лема како би то хтио Dr. Кистенмахер.

Трећи је доказ, да пчеле сабирају лем из природе, овај: Још прије сто година изнио је доказ слијени Фрања Хубер,*) да пчеле сабирају лем из природе.

Фрања је Хубер више година посматрао пчеле, са којих дрвета и из којих пупака сабирају лем. Али он није могао докучити, мада су га гомилама пчеле унашале споља у кошнице.

Забадава је Бурнан слуга Хубера пазио не би ли докучио, са којих дрвета сабирају пчеле лем. Није могао докучити. Онда Хуберу падне на памет, да дâ донијети гранчица са пупољцима. од онијех дрвета, на којима је отприлике мислио, да ће наћи лема. Тако у пролеће донесу му више гранчица са пупољцима од дивље тополе. Те гранчице забоду у лонце пред пчелињак тек у јулију мјесецу. На тијем гранчицама пупољци су били превучени љепљивом, црвенкастом и миришљивом смоластом масом. Пчеле су морале преко тијех гранчица летјети и опазивши лем на гранчицама почну га из пупољака сабирати и у кошнице унашати. Бурнан је пазио и гледао како пчеле лем товаре у своје корице на стражњим ногама и Хубер тачно описује како пчеле раде при сабирању лема.

Исти је покушај чинио Хубер, али са свјежим гранчицама од тополе, са којих су пчеле сабирале лем. Пчеле су сабирале тако исто љепљиву, црвенкасту смоласту масу. Сад је требало још докати, да је тај лем са пупољака од тополе то исто што је и лем у кошници, којима су зидови и руне у кошници излијепљени. Хубер је лем са зидова у кошници посуо етером, а тако исто посуо је и пупољке са смоластом и лепљивом масом са тополе, па је нашао у талогу једне и друге масе исте ствари, што показује индентитет обје материје без сваке сумње.

Овијем пада Dr. Кистенмахера ипотеза сасвијем и Хубер је знао прије сто година боље шта је лем, него Кистенмахер.

Уредник „Срп. Пчелара“.

*) Ја сам писао прије тридесет година у „Привреди“ о слијепом Фрањи Хуберу како је он мислио о пчели и шта је учио о пчели, из чега се види, да је он био један од највећих и најженијалнијих испитивалаца о пчели.

Један пример необичне жилавости пчелињег живота.

Хоћу да вам испричам нешто, што знам да ми не ћете веровати, као што ја вама не бих веровао, да сте ми то причали пре, него што сам се о истинитости тога уверио.

Свима су нам познате пчеларске изреке, да је „пчела сунчева животињица“ и да „пчела није северни медвед“. Сви знамо, како је пчела живахна и окретна када је топло, а скоро мртва када је зима. Познато нам је, да је пчела полак мртва када и летњу ноћ проведе изван кошнице, и како се брзо укочи када је ветар баци на хладну и мокру земљу. Знамо, како се одмах смрзне чим падне у снег или у хладну воду. Али знамо и то, да се те пчеле опет поврате и оживе, када их скупимо, па крај топле пећи или на пригревици откравимо и загрејемо. На тај начин много пута и оне пчеле оживе, на којима се није видело ни трага од живота. Зато пчелари и купе озебле и обамрле пчеле, открављују их и враћају у кошнице, или ако није јако хладно, пуштају их да саме одлете на пчелињак.

Сви ови случајеви јасно нам сведоче, да је та „сунчева животињица“ врло жилава живота, и да смрт у ње наступа много касније, него што се нама чини.

Недавно сам читао, како је некоме пчелару страдао пчелињак од поплаве, и како су му неке кошнице биле сасвим под водом, те је мислио да су му сасвим пропале. Али, како се је изненадио! Када је вода опала, по изгледу подављене пчеле почеле су се мицати и оживеле су, мада су биле више сахати под водом. Прочитао сам то, али сам сумњавао, мада сам много пута у води подављене пчеле повраћао у живот.

Сумњао сам у то, а сада сам ето у прилици да вам испричам нешто, у што се на први поглед може још мање веровати, мада је то сушта истина.

Знао сам као што и ви знате, да се из воде извађене по изгледу мртве пчеле могу оживети, али да се пчеле, које су ноћ провеле у води у појилима и које су се замрзле у леду могу откравити и оживети, на то нисам могао ни помислити

а камо ли веровати. Али данас ето и то верујем, јер сам се осведочио, да и то може бити.

Као што знате, ове године у месецу марту имали смо прилично топле дане, тако да су пчеле лепо радиле, — могле су излетати и на пашу и на воду, али ноћи су биле необично хладне. Температура је ноћу спадала на $1-2^{\circ}$ испод нуле а на води у барама и појилима освањивао је доста дебео лед. Тако је било овде у Вел. Радинцима, а тако је било сигурно и по другим местима.

13. (26.) марта освануо је исто тако скоро 1 см. дебео лед на дрвеним појилима а на лименим још много дебљи. Када сам после 7 сах. отишао да прогледам појила, којих има више по пчелињацима и у дворишту, на моју жалост нашао сам на појилима преко тридесет у леду замрзнутих пчела, које су пред вече закасниле на води, па тамо остале и замрзле се.

Нисам веровао, да им се више може помоћи, али шта не ће учинити пчеларска радозналост! Пажљиво сам разбио лед, па сам ове јаднице заједно са ледом који је около њих био покупио на хартију упијачу и метнуо у прозор где је сунце јако пригревало. Када је та хартија била мокра од отопињенога леда, преместио сам их на другу суху хартију. Није прошло ни по сахата, а моје пчеле почеле су се мицати а после и летети у затворену прозору. Када су пчеле сасвим ојачале, отворио сам прозор и оне су весело одлетеле на пчелињак. Од тридесет пчела, само седам није оживело, ваљда зато што су сувише дуго, можда 2—3 дана биле у води и леду. По мојем рачуну и ове што су оживеле провеле су неких 16 сахата у води.

Тако сам се ето случајно уверио о необичној живавости пчелињег живота.

Ко не верује, нека сам покуша тако оживљавати у леду замрзнуте пчеле, па ће веровати. Таких дана или боље рећи ноћи, када се вода мрзне у појилима, има свакога пролећа.

Ђ. Коларовић.

— Године 1912. биће скупштина са изложбом немачких и австроугарских пчелара у Воденбаху у Чешкој.

△ Против мрави. — Где мрави досађују увлачећи се било у кошнице, било у судове с медом, треба ногаре под кошницама или на којима судови с медом стоје, мазати ри�љом машћу.

△ Где је матица? Кажу да матицу треба тражити на оној страни кошнице, на којем крају лета су стражарице и пчеле што крилима машу. Дали је тако? Нисмо се уверили.

△ Правимо сами вештач. саће! Аустријс. централно друштво пчелара дало је пенитати вешт. саће из шест трговина, које то саће праве и продају под гаранцијом, да је то саће од правог воска. Па шта је било? Само две од тих трговина продавале су зајста чисто вешт. саће, а у ономе из остале четири трговине било је само 25% воска а 75% цересина. Разуме се, да ово саће мора из оквира отпадати. Кад је тако где се гарантује, како мора изгледати саће за које се не гарантује!

△ Нагађање. — Једне француске новине писале су, да голуба писмоношу, када се враћа на своје место, не води инстинкат, него електрична струја. То је прво опасно немачки научник Херц, и кажу да је то послужило Марконију као основ за његов телеграф без жица. Неки мисле, кад тако стоји са голубовима, не води ли можда и пчеле електрицитет, кад се враћају својим кућама, јер оне су осетљивије него голубови. — Свакојаким домишљања!

△ О пчелиној кузи. — П. Најман један од најбољих познавалаца ове болести, који је прегледао више кужних кошница, него можда ни један пчелар, каже, да кошница може бити окужена више година, а да то пчелар и не опази, па тек када се јаве повољне прилике, избије болест са свом силом. Тако може пчелар управо да калами пчел. кугу по свима кошницама пренашајући саће из окужене кошнице у друге. — Он је за то, да се куж. кошнице спале.

× Мрави. — И мрави се рачунају у непријатеље пчелиње утолико што досађују онда, кад их маса уђе у кошницу. Ту сисају мед, нагривају саће и легло. Против мрави препоручује један баштован ово: у рђну где улазе и откуда изилазе мрави треба усети неколико капљица праве сирћетне есенције, оне што кажу гром-есенције, и за који дан не ће се ни један мрав видети.

× Фацелија. — За фацелију говоре све пчеларске новине, да је особито медовита биљка и да је добра као храна за марву. Неки је упоређују са црвеном детелином. Ако се ваоре одмах после цветања, добро ђубри земљу. Неки пак устадоше и доказују за фацелију сасвим противно. Где је сад истина? Један пчелар на то згодно вели: имају право и једни и други. Ако се фацелија по-

*) Под знаком — сабира пабирке уредник „Срп. Пчелара,“ под △ Ђорђе Коларовић, а под знаком × Сима Жигић.

коси после цветања, то је она била медовита и за пчеле добра паша, али као храна за марву нема вредности. Ако се покоси кад цвета онда паравно за пчеле нема вредности, али онда је добра храна за марву. (в. о фацелији Срп. Пчелар год 1912. бр. 14. и год 1903. бр. 4. и 8.) Ми у Плочици покушаћемо ово: у баштама посејаћемо рано кукуруз, па чим га загрнемо одмах још за плугом по браздама посејаћемо на ретко фацелију. Тако рачунамо, да ћемо имати паше на три недеље пре белог босиљка а онда нам је баш најужиније. Ја мислим, да би овако могли урадити и други нарочито они, који немају паше на босиљку. Овим начином имаће двоструке користи јер прво могу сејати кукуруз, коме после загртања фацелија не ће шкодити, јер док се она развије, догле већ и кукуруз нарасте и пушта род, а друго имаће паше за пчеле баш кад је најпотребније. Ако да Бог, јавићемо како нам је овај покушај испao за руком. За то и написах ово да и друге подсетим нека покушају, па нека и они у своје време јаве је ли било какве хасне.

— У Америци има 110 задруга пчеларских осим пчеларских новина, петнаест фабрика за прављење кошница и 300.000 пчелара. И у универзитетима њиховим имају пчелињаци.

— У Палестини пада главна паша у средину марта, кад цвјетају неравце. Цвјет је од неравце здраво медовит и цвјетање траје четири недеље. Концем априла истреса се мед, па се онда пренашају кошнице у гору Јуда гдје цвјета тамјан, који је такођер врло медовит. Палестина је рај за пчеле, зато није никакво чудо, да тамо једно друштво пчелиње сабере по деведесет килограма.

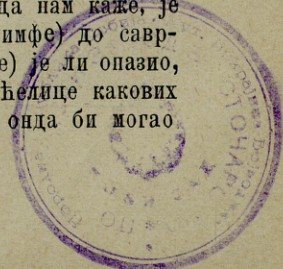

Питања и одговори.

Питање 30. — Знаш да матица не излеће из кошнице кад једанпут почне носити јаја осим при ројењу. Према томе матица се чисти у кошници и љезине екскременте пчеле употребе јер су слатки. Трут се чисти ван кошнице. Пчела се чисти ван кошнице изузев случај кад се појави срдобоља. Држао сам даље, да се црв и трутовски и пчелињи не чисти у ћелици, него да је прво чишћење, и трутовско и пчелиње оно чишћење, кад први пут излети трут и пчела из кошнице. Сад сам некако дошао у забуну, јер сам читао, да неки угледни пчелари пишу, да иза легла остају екскременти на дну ћелице, које пчела чим изађе из ћелице ишчисти. Ја у ово не верујем него и даље држим, да је трутовско и пчелиње чишћење од зачетка оно прво, кад први пут излете из кошнице. Имам ли право?

Одговор: Кад ко каже не вјерујем у ово, онда треба да изнесе и разлоге своје, зашто не вјерује у ово. У реду је да нам каже, је ли сам посматрао развитак од јајета, црва, чахурка (нимфе) до савршене пчеле. И кад је пчела изашла из чахурице (ћелице) је ли опазио, шта је остало на дну ћелице. Је ли нашао на дну ћелице каквих екскремената или није. Ако није нашао екскремената, онда би могао

казати онима, који тврде да остају екскременти у ћелици, да то није истина. Ја нијесам ово посматрао, али вјерујем савјесним посматрачима „таинственога преображења“ од јајета у црв, од црва у чахурак (нимфа), од чахурка у пчелу и они кажу, да црв збацује више пута своју кожицу, док се не пробрази у чахурак. Ја вјерујем у те посматраче и испитиваоце, који кажу да црв нема афедрона, нема излаза за екскременте те из гузнога цријева не могу екскременти излазити и по томе да црв у ћелици и не може остављати својих екскремената. Тек кад се „таинственимъ преображењемъ“ претвори у нимфу, онда се покаже и афедрон. кроз који ће из гузнога цријева пролазити екскременти напоље. Напошљетку ојача као пчела и прогризе поклопац и изиде напоље из ћелице. Пчеле је дочекују, почну је чистити од кожица, кошуљица, у које је била обмотана као нимфа и хранити пружајући јој своје рилице. Тежина јој је мања него што јој је била као ларви и нимфи. Из овога би се могло закључити, да у ћелици не остају никакви екскременти него само кошуљице. Иза матице пак, кад изиде из ћелице, остаје у ћелици нешто млијеча, на који навале пчеле, како матица изиде. Овако стоји ствар и ту нема мјеста вјеровању.

Уредник „Срп. Пчелара“.

Питање 31. — Ако се метне оквир са вештачким саћем између два оквира с медом, да га пчеле израде, то ће пчеле вештачко саће израдити, ако су оквири с медом већ заклопљени, а ако несуну заклопљени, онда пчеле продуже ћелице, у којима је мед и напуне тако дубље ћелице а вештачки сат остане не израђен. А да ли ће пчеле продужити ћелице, кад им се дода вештачки сат између два оквира с медом заклопљеним т. ј. да ли ће на вештачком сату пчеле извести дубље ћелице, ако је растојање између оквира с једне и друге стране вештачког сата веће од 1 см. н. пр. 1.5 см? Или да ли ће пчеле извести дубље ћелице, ако су дашчице од оквира шире од 2.5 см. н. пр. 3 см? Молим одговор да знам како Ви мислите о овој ствари. Ако би пчеле хтеле да изводе дубље ћелице то би било врло добро, јер би се и осредња паша могла исцрпити без Ханеманове решетке, јер држим, да таково саће са дубљим ћелицама не ће а и не би могла матица да залеже и наравно при истресању меда иде чист посоа. Шта Ви мислите у овој ствари?

Одговор: О овом је било толико пута говора. Пчеле изводе дуже ћелице само кад је добра паша. Само дакле паше и опет паше и то бујне паше, па ће пчеле све израдити да се све чудите.

Уредник „Срп. Пчелара“.

За све што се тиче администрације од 1. јануара 1903. треба се обраћати на „Српску пчеларску задругу у Руми“. Рукописе, књиге и листове у замену и друго што се тиче уредништва, треба шилати на: Уредништво „СРПСКОГА ПЧЕЛАРА“ у Карловце.

Власник и издавалац Српска Пчеларска Задруга у Руми.